

ฉบับพิเศษ

เล่ม ๓๖ ตอนที่ ๑๓ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ มกราคม ๒๕๐๒

ธรรมเนียมการปกครองราชอาณาจักร

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒

เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๑๓ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ มกราคม ๒๕๐๒

บรมนาถบพิตร มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรด
กระหม่อมให้ประกาศว่า

โดยที่หัวหน้าคณะปฏิวัติซึ่งได้กระทำการยึดอำนาจการ
ปกครองแผ่นดินเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.
๒๕๐๑ ได้นำความกราบบังคมทูลว่า การที่คณะปฏิวัติได้
ประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธ
ศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ เสีย นั้น
ก็โดยปรารถนาจะให้ มีรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมและให้การ
ปกครองประเทศเป็นไปโดยเรียบร้อยยิ่งกว่าที่เป็น อยู่ภายใต้
รัฐธรรมนูญฉบับนั้น การที่จะให้มีรัฐธรรมนูญเช่นนั้น สมควร
จัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิ
จัดร่างขึ้นประกาศใช้ต่อไป แต่ในระหว่างระยะเวลาก่อนที่จะ
ได้มีและประกาศใช้ รัฐธรรมนูญซึ่งร่างขึ้นโดยสภาร่างรัฐ
ธรรมนูญนั้น สมควรให้มีธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร
มาใช้ไปพลางก่อน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ใน
ขณะนั้น ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วย และเพื่อให้การเป็น
ไปของที่มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นไปโดยเรียบร้อย

เล่ม ๘๖ ตอนที่ ๑๗ ราชกิจจานุเบกษา ๕๘ มกราคม ๒๕๐๒

บรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ไว้เป็นราชบัญญัติต่อไปนี้เป็นธรรมเนียมการปกครองราชอาณาจักร จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญจะได้จัดร่างขึ้น

มาตรา ๑ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย

มาตรา ๒ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

มาตรา ๓ องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

มาตรา ๔ ให้มีคณะองคมนตรีคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่เกินเก้าคน การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งองคมนตรี ให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย

มาตรา ๕ พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติให้บังคลำโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารและศาลใช้อำนาจตุลาการทั้งนี้ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๖ ให้มีสภาข้าราชการและสภาผู้แทนราษฎรและให้มีที่มาเป็นระบอบสภา

เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๑๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ มกราคม ๒๕๐๒

มาตรา ๙ สภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิกจำนวน สองร้อยสี่สิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตั้ง

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกว่างลง จะได้ทรงตั้งแทนใน ตำแหน่งที่ว่างนั้น

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ตามมติของสภา ให้เป็นประธานสภาคนหนึ่ง เป็นรอง ประธานคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้

มาตรา ๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ สภา ร่างรัฐธรรมนูญมีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมปรึกษาของ สภาเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การ ประชุม การปรึกษา และกิจการอื่น เพื่อดำเนินการตามอำนาจ หน้าที่

มาตรา ๑๐ เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างรัฐธรรมนูญ เสร็จแล้ว ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญประชุมในฐานะรัฐสภา พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้นว่า จะให้นำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยให้ประกาศใช้หรือไม่ การประชุมปรึกษาดังกล่าวนี้ สภาจะแก้ไขเพิ่มเติมร่าง

เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๑๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ มกราคม ๒๕๐๒

การประชุมตามความในวรรคก่อน ต้องมีสมาชิกร่วมประชุม ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๑ ในกรณีการลงมติของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๑๐ ไม่ได้คะแนนเสียงของสมาชิกให้นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ และดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๒ ในการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริง หรือ แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ไม่เป็นกรณีที่จะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวผู้นั้นในทางใด

ความคุ้มครองดังกล่าวในวรรคก่อน ให้ใช้แก่ผู้พิมพ์และ

เล่ม ๘๖ ตอนที่ ๑๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ มกราคม ๒๕๐๒

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือถูกฟ้องในคดีอาญา ให้สั่งปล่อยหรืองดการพิจารณา ในเมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา

มาตรา ๑๔ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีมีจำนวนตามสมควร ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี มีสิทธิเข้าร่วมประชุมชี้แจง แสดงความเห็นในที่ประชุมสภา แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

มาตรา ๑๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๖ ก่อตั้งคณะรัฐมนตรี หัวหน้าคณะปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗ ในระหว่างที่ใช้ธรรมนูญนี้ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการระงับหรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร

เล่ม ๑๖ ตอนที่ ๑๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๔ มกราคม ๒๕๐๒

กวนหรือคุกคามความสงบที่เกิดขึ้นภายใน หรือมาจากภายนอกราชอาณาจักร ให้นายกรัฐมนตรีโดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการ หรือกระทำการใดๆ ได้ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำเช่นนั้นเป็นคำสั่งหรือการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้สั่งการหรือกระทำการใดไปตามความในวรรคก่อนแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีแจ้งให้สภาทราบ

มาตรา ๑๔ บรรดาบทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการใดๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

การตั้งนายกรัฐมนตรี ให้ประธานสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๕ ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๒๐ ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครอง

ในกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับกรณีใดก็ตามในความใน
วรรคก่อนเกิดขึ้นในวงงานของสภา หรือเกิดขึ้นโดยคณะ
รัฐมนตรีขอให้สภาวินิจฉัย ให้สภาวินิจฉัยชี้ขาด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
หัวหน้าคณะปฏิวัติ